

Uppdraget: Åsbro är återställt

Foto på en av de sista lastbilarna med förorenad jord som lämnar Åsbro impregnering. Foto: SGU.

● Saneringsarbetet vid Åsbro före detta impregnering har gått i mål. Under tioårsperioden 2014–2024 har Sveriges geologiska undersökning, SGU, genomfört sju entreprenader på det 50 hektar stora området. Den sista avslutades i februari 2025.

Det är två nöjda projektledare, Helena Andersson och Tobias Berglin, som kan sammanfatta det största saneringsarbete som genomförts av SGU på ett förorenat industriområde där staten bedrivit verksamhet.

– Det är ett speciellt projekt i det att det är så stort och har pågått under så lång tid, berättar Helena Andersson som varit med sedan den första utredning-

en slutfördes 2011. Det har varit en del utmaningar genom åren, men på det stora taget har det gått väldigt bra. Det har underlättat att vi haft en bra dialog med tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen Örebro och de fastighetsägare, intresseföreningar och närboende som berörts. En förutsättning har också varit alla duktiga konsulter och entreprenörer som anlitats, betonar Helena.

I Åsbro bedrevs impregnering från 1905 till 2012, först av SJ och Televerket och från 1932 till 1990 av Vattenfallsverket och därefter av en rad bolag innan verksamheten slutligen upphörde genom konkurs 2012.

Två verksamhetsplatser användes: ”Åsbro gamla”, fram till 1952, och ”Åsbro nya”, som var i drift under perioden

1952–2012. Inom dessa områden impregnerades framför allt ledningsstolpar med kreosotolja och arseniksalt.

Undersökningar visade på kraftigt förhöjda halter av kreosot och arsenik i mark, grundvatten och sediment i närliggande vattendrag.

– Nu när den gamla ”Impen” sanerats, tycker Tobias Berglin att det är roligt att Åsersunds kommun har planer på att utveckla området. Självklart är det så, säger han. Grunden för vårt arbete är miljö-kvalitetsmålet giftfri miljö och att åtgärda risker för människor och miljön, men det vi bedöms efter är ofta vad vi lämnar efter oss. Det är väldigt positivt om ett område kan tas tillvara för fortsatt eller ny användning, avslutar Tobias.

Vi har från starten genomfört informationsinsatser om Åsbro miljösanering mot olika målgrupper runt Tisaren som fritidshusägare, båtfolk och fast boende. Vill du läsa mer?

Gå in på vår hemsida där finns nyhetsbrev, filmer med mera. Använd gärna vår QR-kod.

QR-Kod till
projektets
hemsida

Läs mer på www.sgu.se/asbro >>>>>

Åsbro, impregneringsverket, Tore Jansson Rönneshytta.
Fotograf: Okänd • Från www.hembygd.se

Johan Nordbäck, Structor Norr. Foto: Dag Jonzon.

Saneringens största utmaningar

● Johan Nordbäck, konsult på Structor Norr har sedan 2015 anlitats av SGU att leda arbetet med Åsbro impregnering tillsammans med Peter Carlsson, Structor Miljöteknik i Eskilstuna. Med tio års erfarenhet och en titt i backspegeln kan han konstatera att den valda strategin att börja saneringsarbetet på land och arbeta sig ut i vattnet har fungerat.

– Den första utmaningen var att sanera sank-områdena på land och därför behöva sänka Tisarens vattenyta med en

halvmeter för att jobba säkert, kostnadseffektivt och enklare kunna hantera avvattnade torra jordmassor, säger Johan Nordbäck.

– Den andra stora utmaningen var arbetet med alla provtagningar och undersökningar, bestämma ambitionsnivå för hur mycket vi skulle sanera, hitta rätt teknikval för muddring, avvattning och rening av förorenat vatten. Det har krävts mycket jobb för att göra en ansökan till Mark- och miljödomstolen för att få tillstånd att muddra och gräva i bottensedimenten i Estaboån och Tisaren.

– Den tredje utmaningen var att gestalta det sanerade området på ett lång-

siktigt hållbart sätt. Framtida klimatscenario har vägts in för att säkerställa att återställningen klarar erosion och ökade vattenflöden. Det har varit oundvikligt att kvarlämna vissa restföroreningar och dessa har bl.a. täckts med erosionssäkra material på botten och i strandlinjen där det varit möjligt. En ambition har också varit att återställa strandlinjens ursprungliga läge i Tisaren, som den såg ut vid Invallningen innan impregneringsverksamheten startade 1905. Vi har då utgått från historiska foton och kartor, avslutar Johan Nordbäck.

Vy över Invallningen strax före sanering påbörjas. Oktober 2021.

Invallningen efter slutförd sanering. Oktober 2022.

Sugmuddring av Tisaren, 2022. Foto: SGU.

● Saneringen av Åsbro gamla och Åsbro nya impregnering har genomförts för att minska riskerna för att människor och miljön ska utsättas för föroreningar.

Till följd av en omfattande verksamhet under lång tid har marken inom den fd impregneringen blivit kraftigt förorenad. Genom direkta utsläpp av kreosot och spridning från den förorenade marken via grund- och dikesvatten har sedimenten i den intilliggande sjön, Tisaren, samt i den närliggande Estaboån också blivit förorenade.

Tisaren ingår i ett vattenskyddsområde och utgör en dricksvattentäkt för Kumla och Hallsbergs kommuner. Av betydelse för bedömningen av risker har därför också varit klimatförändringarna i regionen, där man i en framtid kan förvänta sig effekter på nederbörd och vattennivåer som i sin tur ökar spridningsrisken av förorenade bottensediment.

Sanering i flera etapper

SGU har på grund av områdets storlek och föroreningssituationen delat in undersöknings- och saneringsarbetet i etapper.

2009–2011: Förberedelser och undersökningar när arbetet med Åsbro impregnering inleds.

2012–2014: Utredningar genomfördes för hela impregneringsområdet, efter att det sist verksamma bolaget på Åsbro nya impregneringsplats gått i konkurs 2012.

2014–2015: Den första saneringen genomfördes hösten 2014 på det sex hektar stora Östra upplagsområdet. Efterföljande år revs den före detta impregneringsbyggnaden och de järnvägsspår som fanns kvar.

2016–2017: Under två år bedrevs omfattande marksaneringsarbete vid de två områdena Åsbro nya och Åsbro gamla.

2018–2020: Kompletterande sedimentprovtagning i sjön Tisaren, Estaboån och Åsasjön, och förorening av framför allt PAH och arsenik konstaterades. Arbeta med tillståndsansökan för kommande muddring.

2021–2022: Förorenade sediment i anslutning till den så kallade Invallningen i Tisaren och i Estaboån åtgärdades. Bara kring Invallningen, som anlagts för att begränsa spridning av föroreningar till sjön, uppskattades mängden PAH och arsenik till totalt cirka 35 ton respektive 25 ton. Förorenade sediment i västra delen av Tisaren och i Estaboån sugmuddrades och massorna i invallningen schaktades upp med grävmaskin.

2023 – 2024: Kompletterande undersökningar och kontroller utfördes. Resultaten visade att det fortfarande fanns kvar förorening i Estaboån, och även i mark som tidigare inte undersökts på den nya impregneringsplatsen. En kompletterande muddring genomfördes under juli-augusti 2024. Muddermassorna pumpades till geotuber för avvattnings och materialet i tuberna kördes slutligen bort under november-december 2024. Parallellt med detta grävdes också de påträffade föroreningarna i mark bort.

2025: Åsbroprojektet gick i mål under februari 2025 i och med att återställningsarbetet på Åsbro nya slutfördes.

Föroreningar & fakta

Projektansvar:

Sveriges geologiska undersökning, SGU, har som myndighetsuppgift att sanera förorenade områden där en statlig aktör som inte längre finns kvar har bidragit till föroreningen. I Åsbro är det fd Vattenfallsverkets verksamhet som gör att SGU har varit ansvarig för arbetena.

Mängd förorenade massor som tagits omhand:

Östra upplagsområdet: 45 000 ton

Åsbro gamla impregnering: 75 000 ton

Åsbro nya impregnering: 30 000 ton

Dikessanering: 2 000 ton

Invallningen: 27 000 ton

Tisaren och Estaboån: 10 000 ton

Åsbro västra: 10 000 ton

Många tusen kubikmeter förorenat vatten har också renats på plats.

Kostnader:

190 miljoner: Saneringskostnaden för Åsbro gamla och nya impregnering, inklusive muddring av Estaboån och Tisaren och omhändertagande av alla förorenade massor.

40 miljoner: Konsultkostnaden för undersökningar, projektering, bygg- och projektledning och kontroller.

CCA-medel:

CCA-medel är en blandning av krom-, koppar- och arsenikföreningar. Arsenik är giftigt och kan orsaka cancer. Kromföroreningar kan vara skadliga för miljön och är även hälsofarliga. Koppar är främst skadligt för vattenlevande organismer.

Kreosotolja:

Kreosotolja framställs ur stenkolk och består av en blandning av många ämnen, i huvudsak polyaromatiska kolväten, så kallade PAH-ämnen. Ett flertal av dessa är giftiga och kan orsaka cancer.

Avsändare:

Sveriges geologiska undersökning,
Box 670, 751 28 Uppsala

SGU undersöker, dokumenterar
och informerar om berggrund,
jordarter och grundvatten i
Sverige. Som central myndighet
för geologi och mineralfrågor i
Sverige är en av SGU:s viktigaste
uppgifter att möta efterfrågan
på geologisk information från
samhället.

Henrik Olofsson, utvecklings-
chef, Askersunds kommun.

Kommunstyrelsens ordföran-
de, Caroline Dieker (M).

Kommunen satsar på Åsbro

● Askersunds kommun har tagit fram en omfattande plan för hur Åsbro samhälle ska utvecklas nu när impregneringen har sanerats. Kommunen har nyligen köpt 43 hektar av området

– Det är mycket positivt att saneringen av Åsbro gamla och nya impregnering har slutförts och i kombination med att järnvägen försvinner 2031 har vi fått en unik möjlighet att utveckla samhället Åsbro, säger Henrik Olofsson, utvecklingschef i Askersunds kommun.

Askersunds kommun har tagit fram ett 43-sidigt dokument med rubriken Åsbro utvecklingsplan. Det är en idéskiss som politikerna beställt för att se hur Åsbro samhälle kan utvecklas. Kommunen har nu köpt ett drygt 43 hektar stort markområde, där impregneringsindustrin tidigare låg. Detta är en viktig pusselbit för att förverkliga utvecklingsplanen, som också ligger till grund för arbetet under kommande året med kommunens nya översiktsplan

– De här är en strategiskt viktig och bra affär för Askersunds kommun, säger kommunstyrelsens ordförande Caroline Dieker (M).

Marken har ägts av ett företag som nu har gått i konkurs. Det är konkursboet som är säljare och priset är enligt avtalet som kommunstyrelsen godkänt satt till 3,7 miljoner kronor.

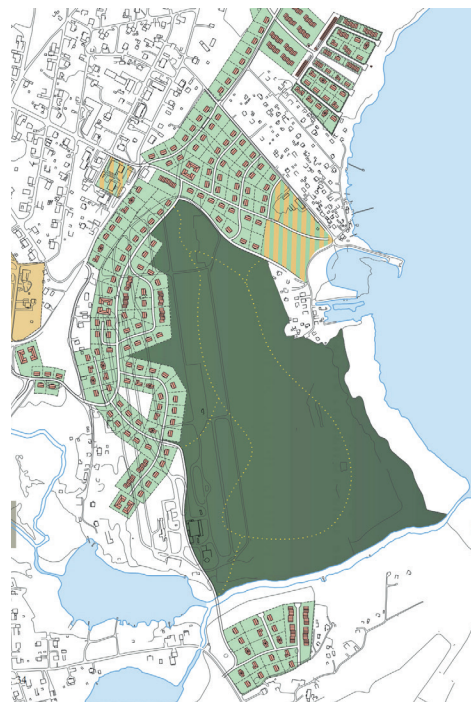
– Oavsett vad området kommer att användas till i framtiden är det en bra investering för Åsbro och dess invånare eftersom vi nu kan säkerställa rådigheten över ett stort markområde, betonar Caroline Dieker.

Sedan tidigare har Askersunds kommun köpt den pir inom området som går ut i Tisaren, också det ett långsiktigt strategiskt förvärv.

– Det är alla rätt och en unik möjlighet att under de närmaste åren planera för nya bostäder och grönområden mitt i samhället i stället för i ytterkanterna som är fallet i de flesta samhällen som vill expandera, säger Henrik Olofsson, utvecklingschef. När järnvägen leds om försvinner en barriär och vi kan vända samhället på ett sömlöst sätt mot vattnet och bygga vidare på det fina läge Åsbro har mot sjön Tisaren.

FOKUS

- Omvandlingen av det 43 hektar stora området fokuserar på hela Åsbro's befolkning samt ger möjligheter till ny central bebyggelse.
- Möjligheten att etablera bostäder undersöks i första hand på området som ansluter mot väster mot redan befintliga bostadsområden.
- För att öka tillgängligheten och närheten till naturen skapas gång- och cykelvägar samt anslutningsvägar till grönområdet.

Karta från Åsbro's utvecklingsplan.

Här hittar du
kommunens
utvecklingsplan:

[Askersund.se/ut-
vecklingsplanasbro](https://askersund.se/utvecklingsplanasbro)
eller via QR-kod »»»

Kontaktpersoner

Tobias Berglin
Projektledare, Sveriges
geologiska undersökning
08-545 215 28
tobias.berglin@sgu.se

Helena Andersson
Projektledare, Sveriges
geologiska undersökning
018 - 17 90 60
helena.andersson@sgu.se

